

hoc loco purum hominem ab homine Deo. Unde necessario sequitur non vocare purum hominem, eum qui habet puram seu nudam naturam humanam sine gratia Dei, sed eum qui est persona creata, etiamsi quamcumque gratiam creatam habeat; quod sic declaro, nam, ex eo quod purus homo est impotens ad perfecte satisfaciendum, infert necessitatem hominis, qui simul sit Deus. Hæc autem consecutio non esset bona, nisi de puro homine in dicto sensu loqueretur; posset enim responderi, argumentum procedere ex puris particularibus, quia inter hominem purum in alio sensu et Deum hominem daretur medium, scilicet homo sanctus, qui neque esset Deus homo, neque purus homo in illo sensu. Quod etiam aperte colligitur ex Leone Papa, cuius testimonio D. Thomas suam sententiam confirmat, qui inter alia ait: *Nisi esset verus Deus, non afferret remedium.* Ergo homo purus, et impotens ad remedium feren-
dum, dicitur omnis ille, qui non est verus Deus; et plura circa hoc notabimus in solu-
tione ad 1.

5. *Primum argumentum.* — Primum argumentum D. Thomæ est: per assumptionem carnis nullam perfectionem, vel potentiam Verbum acquisivit; sed Verbum incarnatum potuit hominem lapsus reparare; ergo et non incarnatum; ergo ad illum finem non fuit necessaria incarnatio. Respondet D. Thomas hoc argumentum probare primam conclusio-
nem. Sed contra, quia urgeri potest contra secundam, sic, proportione servata, argumentando: Verbum incarnatum potuit ex perfecta justitia hominem lapsus reparare; ergo et non incarnatum, quia nihil potestatis addidit illi caro. Respondet tamen negando consequentiam. Ad illam vero propositionem, in qua est vis argumenti, scilicet, per incarnationem Verbum non est factum potius, seu nihil potestatis illi additum est, respondet aliud esse quod pertinet ad omnipotentiam simpliciter, quod nullam supponit imperfec-
tum in operante; aliud vero quod pertinet ad efficientiam, seu modum efficiendi in aliquo genere, quod non pertinet ad omnipotentiam simpliciter, quia includit imperfectionem in operante. Verbum ergo per incarnationem nihil potuit efficere, quod sine carne non posset, ex his quæ pertinent ad omnipotentiam simpliciter; potuit autem aliquid facere in aliquo genere, quod sine carne non posset, ut potuit ambulare, comedere, et similia, et eodem modo potuit satisfacere et

mereri; hæc enim non pertinent ad omnipotentiam simpliciter; et ex his intelligetur solutione D. Thomæ. Si enim loquamus de potestate absoluta reparandi hominem lapsum, quia illa non includit ullam imperfectionem, neque requirit actionem quæ illam supponat, admisit D. Thomas potuisse Verbum sine carne reparare hominem, et eodem modo dixit non fuisse Verbo simpliciter necessariam carnem ad hoc efficiendum; at vero, loquendo de potestate liberandi tali modo, scilicet per viam satisfactionis, quia hæc præter omnipotentiam simpliciter addit quamdam potestatem secundum quid, ideo non valet argumentum a Verbo incarnato ad Verbum secundum se, nec sequitur incarnationem non fuisse necessariam simpliciter ad illum modum reparandi humanam naturam.

6. *Secundum argumentum.* — *Solutio.* — Secundum argumentum D. Thomæ est contra ultimam partem secundæ conclusionis, et est hujusmodi. Purus homo potuisset satisfacere pro culpa; ergo non fuit necessaria satisfactionis; ergo neque incarnationis. Respondet distinguendo antecedens; purus homo potest satisfacere perfectly, id est, secundum quamdam adæquatam rationem, et recompensationem offendæ, negatur antecedens; non enim potest purus homo hoc modo satisfacere, tum propter generalem offendionem, et maculam que totam naturam humanam inficit; tum quia Deus offensus est persona infinita, cui ad æqualitatem satisfaci non potest, nisi peractum infinite satisfactionis, qui solum fieri potest ab homine Deo. At vero imperfecte posset purus homo satisfacere, et sic conceditur antecedens, et negatur consequentia. Quia oportuit et decuit ut satisfactio esset perfecta, in qua omnis alia imperfecta satisfactionis fundaretur. Et ex hac doctrina probabantur due propositiones, quæ in corpore articuli in ultima ratione assumptæ erant, et sola sententia Leonis Papæ confirmatae, scilicet, purum hominem non posse perfectly satisfacere, et Deum hominem posse, de quibus latissime in sequenti disputatione. Hic solum est iterum observandum (quia Cajetanus corrumpit sensum D. Thomæ), purum hominem eodem modo sumi in hac solutione, quo explicatum est in corpore articuli. Neque enim sine causa et contra omnem rationem dicendum est, æquivoce D. Thomam fuisse usum illa voce contra constantiam et firmatatem doctrinæ. Quod etiam aperte hic constat, quia argumentum procedit de puro ho-

mine, ut distinguitur ab homine Deo, et est persona creata, etiamsi gratiam habeat; quia si purus homo, quantumvis gratus, posset perfecte satisfacere, recte concluderet argumentum, præpter hunc effectum non esse necessariam simpliciter incarnationem. Unde etiam in solutione, ex hoc quod purus homo hoc non potest, concludit D. Thomas hoc modo: *Unde oportuit, ad condignam satisfactionem, ut actus satisfacientis habeat infinitam efficaciam, utpote Dei et hominis existens.*

Ergo evidenter supponit, omnem illum, qui non est Deus homo, esse purum hominem. Denique admittit D. Thomas, hoc loco, purum hominem posse imperfecte satisfacere; sed hoc non potest sine gratia; ergo etiam hominem gratum vocat purum hominem. Tertium argumentum est moralis conjectura, quod clare et optime expedit D. Thomas.

DISPUTATIO IV,

In duodecim sectiones distributa.

DE CONVENIENTIA ET NECESSITATE INCARNATIONIS
AD REPARATIONEM HOMINIS LAPSI.*Divisio mediæ in utile et necessarium.* —

Præsens disputatio supponit imprimis totum humanum genus per lapsus primi hominis corruisse, divinamque inimicitiam contraxisse. Quod principium fere omnes Patres in initio hujus materiae præmittunt, ut videre est in Athanas., lib. de Incarn. Verbi, tom. 1, et lib. de salutari Christi adventu, tom. 2; Nazian., oratio. 42 et 51; Cyril., libro quarto contra Julian; Damas., lib. 3, c. 1; Lactan., lib. 4 Divin. instit., c. 10, et Ansel., in lib. Cur Deus homo, et alius Patribus frequentissime; de quo in 1. 2 ex professo disputatur in materia de peccato originali. Secundo supponit hæc disputatio, Verbum factum esse hominem, ut homines a peccati morte liberaret. Hoc est unum ex primis fundamentis nostræ fidei, quod in Scriptura, præsertim in Novo Testamento, passim asseritur, et in discursu hujus et sequentis disputationis plura testimonia necessario afferemus, et inferius agentes de merito Christi idem late confirmabimus. Et hinc sufficienter concluditur hoc medium fuisse accommodatum illi fini. Deus enim, qui prudentissime et sapientissime operatur universa, ad fines quos intendit, non nisi proportionatis utitur mediis. Quæ quidem proportio ac convenientia in hac disputatione explicanda est. Quia vero medium interdum

esse potest utile et conveniens, interdum etiam necessarium, ideo utrumque in disputatione positum est; atque initium sumendum est ab ipso fine, quoniam necessitas vel convenientia medii necessitatem aut convenientiam finis præsupponit.

SECTIO I.

Utrum necessarium vel convenientius fuerit Deum hominem lapsus reparare.

1. Dico primo, redēptionem lapsi hominis non esse opus ex necessitate a Deo faciūt, sed omnino libere; itaque potuit sine ulla imperfectione aut indecentia lapsum hominem sine remedio relinquere. Conclusio est certissima, et sumitur ex omnibus Scripturæ locis, in quibus beneficium hoc tribuitur maxime Dei charitati et benevolentiae. Joan. 3: *Sic Deus dilexit mundum, etc.*; Joan. 45: *Majorem hac charitatem nemo habet, etc.*; ad Rom. 5: *Commendat autem charitatem suam Deus*; ad Ephes. 2: *Deus autem qui dives est in misericordia, etc.*

Si autem intervenisset necessitas, et non libertas, nullum fere esset beneficium. Unde Psal. 92 dicitur: *Deus ultiōnum Dominus, Deus ultiōnum libere egit*; Sapient. 42: *Nec timens aliquem veniar dabis peccatis.* Et ideo in Scriptura Dei voluntati tribuitur, quod hominem salvare decreverit, et suo arbitrio salutem ejus dispensaverit, ad Rom. 1 et 9, 1 Corinth. 11, Isai. 4, Jer. 18. Et ratio evidenter hoc docet, suppositis principiis fidei. Si enim Deus in operibus suis liber est, cur non etiam in hoc opere redēptionis? Est enim eadem ratio. Si enim alia opera non sunt Deo necessaria ad illius bonum et beatitudinem, ita neque lapsorum hominum reparatio. Nihil enim minus beatus esset Deus, si homines in sua miseria relinquaret. Confirmatur, nam si creare homines non fuit necessarium Deo, cur esset redēmire? Dices forte, ne opus relinqueretur imperfectum, aut ne gloriaretur dæmon quod victoriam reportasset. Hæc tamen sunt congruentiae debilissimæ ad necessitatem ostendendam. Nihil enim derogat Deo, quod ejus opus imperfectum maneat, non ex impotentiæ Dei, sed ex malitia hominum; præsertim quia potuisset Deus illud perficere alios homines creando, et de peccatoribus vindictam sumendo; neque inde haberet dæmon justam aliquam gloriam, sed confusione potius. Et hinc clare constat, etiam oblata occasione peccati, non fuisse necessarium Deo,

fieri hominem, ad reparandos homines, quia potuisset illos non reparare.

2. Objectio. — **Solutio.** — *Indecens contrarie, privative et negative.* — Contra hanc veritatem objici possunt verba Athanasii, lib. de Incarnat. Verbi, ejusque corporali ad nos adventu, parum a principio : *Indecorum*, inquit, erat, eos, qui semel creati erant rationales, penitus extingui; id enim indignum erat bonitate Dei, si quæ ab ipso creata essent, in interitum abiarent, ob diaboli adversus hominem fraudem. Quin imo indecentissimum erat, Dei artem in hominibus extingui, vel per ipsorum injuriam, vel per dæmonis imposturam. Et multa similia habet in sequentibus. Et ad eundem fere modum loquitur Anselmus, lib. 1, Cur Deus homo, c. 4. Id autem, quod est indecens, et indignum bonitate Dei, potest dici absolute impossibile. Respondetur, haec et similia verba pie esse interpretanda, nonnullam enim exaggerationem continent. Non est ergo intelligendum, futurum fuisse indecens, ut ita dicam, contrarie seu privative, si Deus nolisset humanum genus reparare; quia cum Deus ad hoc non teneretur, et sua creatura non indigeat, nihil faceret indebitum, aut contra id quod eum facere decet, etiam si omnes homines sine remedio relinquenter debitis pœnis cruciando. Dicitur vero interdum hoc fuisse indecens negative, id est, non ita conveniens, neque divine bonitati satis consentaneum.

3. Cur Deus naturam humanam reparavit, non angelicam. — Dico secundo, fuisse valde conveniens ut Deus humanam naturam lapsam repararet. Hoc constat ex ipso facto; sed, quoniam Deus hoc beneficio cum hominibus, et non cum Angelis malis usus est, differentia rationem assignando probabitur facile conclusio. Prima sit, quia minor Angelorum pars peccavit; tota vero humana natura decidit. Est Augustin., in Enchir., c. 29, eamque amplectitur Magister, in 2, dist. 21, quæ tamen non placet D. Thom., in 2, d. 7, q. 4, artic. 2, quia etiam multæ species Angelorum totæ corruerunt. Sed non est contempnenda ratio, tum quia probabile est plures Angelos esse unius speciei, et ita non est necessarium totam aliquam speciem Angelorum corruisse; tum etiam quia, esto ita sit, tamen omnes Angeli propter similitudinem et propinquitatem quam habent in natura, censentur unum gradum et ordinem rerum constituere, sicut omnes homines constituant unum gradum inferiorem. Secunda ratio redditur, quia An-

gelus sua sponte et veluti sine occasione peccavit; homo vero fuit a muliere inductus, quæ prius a serpente decepta est. Indicat Bernar., sermon. 1 de Adventu; et eamdem habet Gregorius, 4 Moral., c. 9, quem refert D. Thomas, 1 p., q. 64, art. 2, argum. 4, in cuius solutione advertit, rationem non esse adæquatam; ad summum enim procedit de supremo Angelo peccante. Alii enim eo sugerente cederunt; quod videtur sensisse Augustinus, lib. 1 de Mirabilibus sacræ Scripturæ, c. 2. Tertia huic annexa est, quia singuli Angeli propria voluntate peccaverunt; homines vero unius voluntate prolapsi sunt; decuit ergo ut unius etiam beneficio liberarentur. Ita indicant Gregorius et Bernardus. Quarta additur, quia homo habet voluntatem facile mutabilem, et longum tempus viæ, in quo possit illum pœnitere; Angeli vero voluntas quodammodo inflexibilis est, et natura sua requirit viam brevissimam ut perveniat ad terminum, quæ ratio q. 63 et 64, 1 p., latissime tractatur. Quinta esse potest, quia ruina Angelorum potuit reparari per homines, sublevando homines ad illorum sedes, quæ veluti vacuæ manserunt; quod ita decuisse, et factum fuisse late persecutus Ansel., lib. 1, Cur Deus homo, c. 16 et 17; hominum vero lapsus non poterat convenienter suppleri, substituendo aliam naturam loco humanæ, quia nulla fortasse esse potest inferior humana et capax illius gloriae. Creare vero de novo alios homines, fieri quidem poterat, non vero ita manifestabat divinam misericordiam, justitiam et potentiam; et ideo, etc. Unde sumitur sexta ratio, nam si Deus utramque naturam lapsam, angelicam et humanam sine remedio reliquisset, videretur aut vinci malo peccati, et superari misericordia ejus, aut certe non posse tanto malo medicinam adhibere. Unde oportuit septimo hominem redimi, ne gloriaretur dæmon, quodammodo vicesse, et explevisse desiderium invidiæ suæ, scilicet, ut homines non assequerentur gloriam quam ipse perdiderat, et pro qua homini invidebat. Ita Leo, serm. 2 de Nativit., et epist. 10, c. 3; Athanas., lib. de Incarnation. Verbi, non longe a principio. Octavo, quo humana natura imbecillior est quam angelica, eo magis divinam provocat misericordiam, et Deus illius miserendo benignitatem suam manifestat. Denique addit Theod., lib. 5 de Providentia divina contra Græcos, circa finem, rationem aliam, dicens: *Quoniam res universi, quæ sub sensum cadunt,*

propter hominem creæ sunt, ideo non putavit contempnendum eum, cuius gratia cuncta crevisset.

SECTIO II.

Utrum ad reparandum genus humanum, necessarium vel conveniens fuerit Deum, hominem fieri.

1. Dupliciter intelligi potest Deus humanum genus reparare: uno modo, ex misericordia et liberalitate sola; alio modo, servata perfectæ justitiae æquitate.

2. Objectio. — **Responsio.** — *Cur fuerit conveniens servari rigorem justitiae.* — **Objectio.** — **Respondetur.** — *Objectio alia diluitur.* — Dico ergo primo: non fuit simpliciter necessarium hominem liberari a malo culpæ et pœnae, in quo jacebat, servato justitiae rigore, et condigna satisfactione interveniente; fuit tamen id convenientissimum. Tota conclusio certa est, et communis Sanctorum et Theologorum quos statim referam. Et probatur breviter prior pars, quia, sicut non fuit Deo simpliciter necessarium hominem redimere, ita neque punire, aut ullam satisfactionem offensæ ab illo repete. Potuit enim imprimis gratis omnia condonare. Cum enim sit supremus dominus, nulli faceret injuriam; cumque ipse potissimum fuerit per peccatum offensus, poterat juri suo cedere, et culpam condonare; ac denique eum sit supremus legislator et judex, potuisset in lege contra peccatores lata dispensare. Deinde posset ab unoquoque hominum aliqualem satisfactionem vel pœnitentiam exigere, illaque esse contentus. Denique potuit alicui homini puro munus satisfaciendi pro aliis committere, etiam si talis homo non nisi imperfecte præstare id posset. Neque enim tenetur Deus summum justitiae rigorem semper servare. Tractat bene hanc partem Theod., d. lib. 6 de Providentia, circa finem. Objici vero potest Athanasius, lib. de Incarnat. Verbi, in principio, dicens non potuisse Deum, integra et illæsa manente sua veritate ac justitia, gratis ac liberaliter pœcanti homini pœnam relaxare, aut mortem remittere. Respondetur, Athanasium loqui in sensu composito, scilicet, supposita Dei absoluta prædictione, et post latam legem illam: *In quacunque die comedeleris, morte morieris.* Quia Deus neque mutari potest, nec mendax esse. Simpliciter tamen potuisset legem illam non ferre, vel ita ferre ut non simul prædiceret venturum effectum, sed tantum statueret jus a se dispensabile, ut com-

minatio illa absoluta non esset, sed conditio nata, scilicet nisi vellet ipse pœnam remittere, vel in aliam commutare. Quo posito, salva justitia et veritate, potuisset Deus tam pœnam quam culpam gratis remittere. Imo etiam nunc non constat, illam comminationem mortis temporalis ita fuisse absolutam, ut nullus ex privilegio vel Dei liberalitate fiat immunis. Altera conclusionis pars facile probatur, quia omnes viæ Domini misericordia et veritas. Unde quo hæ virtutes magis in opere nostræ redemptiois relictæ, eo altiori et convenientiori modo fit, magisque Dei virtutem et sapientiam manifestat. Dices, fieri non posse quin minuatur misericordia, si rigor justitiae servetur; at vero misericordia ex suo genere est altior virtus quam justitia; ergo magis conveniens fuisset misericordiam augere, quam justitiam exigere. Respondetur cum Damasc., lib. 3 de Fide, c. 1, hoc ipsum maxime ostendere divinæ sapientiae rationem, quod rei perquam difficilis ac perplexæ congruentissimum exitum invenit, et in eodem opere summam justitiam cum summa misericordia, quæ sibi contraria videbantur, ineffabili modo conjunxit. Ipsa ergo perfectio justitiae misericordiam exaltat, quia non solum concessit homini tempus et locum obtinendi veniam, sed etiam modum et potestatem præbuit satisfaciendi Deo. Quod sane infinite misericordiae opus fuit. Unde etiam major quædam gloria homini accrescit, et quodammodo perfectior pax inter Deum et hominem constituitur, quia per satisfactionem condignam ad illius redit amicitiam. Et ideo specialiter propter hoc beneficium dicitur Deus dives in misericordia, ad Eph. 2, et ad idem accommodat Bernardus, sermon. 1 de Annun., verba illa Psal. 84: *Misericordia et veritas obviaverunt sibi, justitia et pax oscularæ sunt.* Sed instabit aliquis, quia ad majorem liberalitatem pertinere videtur, gratis condonare omne debitum, imo et ad majorem charitatem, nam qui plus amat, plus remittit, ut sumitur ex Luce 7, et inter homines opus majoris virtutis esse censetur, gratis remittere injuriam, quam satisfactionem postulare. Sed hæ fere eodem modo dissolvuntur; nam majoris charitatis et liberalitatis est donare vires et gratiam ad satisfaciendum. Addendum vero propterea est non decuisse, nec communis bono expedivisse aliter fieri, ne delicta manerent impunita. Unde, licet in privatis personis sœpe expeditat gratuita et liberalis injuriarum remissio, non tamen in his ad quos

pertinet commune regimen, et vindicta de-
lictorum. Deinde ipsis hominibus multis ra-
tionibus utilius hoc fuit, tum ut peccati gra-
vitatem agnoscerent, quamque illud Deus
odio prosequatur; tum quia ipsamet satisfa-
ctio, quæ ab homine exigitur, est magnum
bonum ejus, et illius gloriam et virtutem ex-
tollit. Propter quaæ diversa omnino est ratio
de Deo offenso et de hominibus. Nam homo,
qui satisfactionem exigit injuriæ sibi factæ,
vel id facit ex odio alterius, vel saltem ex
amore proprii commodi et utilitatis; Deus au-
tem non suum, sed nostrum commodum quæ-
rit, dum justitiam vult in remittendis peccatis
servare. Unde etiam inter homines, si con-
tingat communi bono expedire, vindictam
exigere per publicam potestatem de injuria
suscepta, potest hoc esse majoris virtutis,
quam gratis illam condonare.

3. *Testimonia Patrum. — Ratio.* — Dico secundo: mysterium incarnationis non fuit simpliciter necessarium ad hominis lapsi reparationem. Conclusio est communis, et ita certa, ut negari non possit sine temeritate et fidei incommodo. Est D. Thom. hic; Magistri cum Doctoribus, in 3, dist. 20, ubi Bonavent., Scot., Richar., Durand., Palud., Gabr. et alii; Alex. Alens., 3 p., q. 1, membr. 3, art. 4; Altisiodorens., lib. 3 Summæ, tract. 1, c. 8; Guillel. Parisiens., lib. Cur Deus homo, c. 7, et probatur primo ex communi Patrum sententia. Leo Papa serm. 2, de Nativ., c. 3: *Verax*, inquit, *misericordia Dei, cum ad reparandum humanum genus ineffabiliter ei multa suppeterent, hanc potissimum consulendi viam elit, qua ad destruendum opus diaboli non virtute uteretur potentia, sed ratione justitiae.* Augustinus, 13 de Trinit., c. 3, 10, 13 et 18; et lib. de Agone Christi, c. 11: *Sunt, inquit, stulti qui dicunt: Non poterat aliter sapientia Dei hominem liberare, nisi susciperet hominem.* Tractat bene Greg., 17 Moral., c. 18, et 24 Moral., c. 2; Hugo de S. Victor., lib. 1 de Sacram., p. 8, c. 10. Secundo, ratione, quæ facile sumi potest ex præcedenti conclusione. Si enim propter aliquam causam posset esse incarnationis necessaria ad reparationem nostram, maxime ut ex perfecta justitia fieret; sed hoc non fuit simpliciter necessarium, ut ostensum est; ergo neque ipsa incarnationis fuit simpliciter necessaria. Nulla enim alia ratio necessitatis, aut connexio fingi potest inter incarnationis mysterium ac humani generis reparationem. Et ex hac conclusione et ratione obiter infertur, *Christi Domini mor-*

tem non fuisse simpliciter necessarium ad nostram redemptions, sed solum ex divina ordinatione; quia, supposita incarnatione, una Christi operatio ad satisfactionem sufficere poterat, vel ex se, vel ex acceptatione divina, juxta ea quæ inferius tractanda sunt. Et ideo, ad Hebr. 2, non necessitatis, sed decentiæ fuisse dicitur hoc opus: *Decebat, inquit Paulus, eum, propter quem omnia, et per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummari.*

4. *Objectio. — Solutio.* — *Tres modi necessitatis, quibus oportuit Verbum incarnari.* — Contra hanc vero conclusionem videtur sentire Ansel., fere tot lib. 1 et 2, *Cur Deus homo;* hoc enim videtur præcipue toto illo ope-
re voluisse convincere, repugnare, inquam, Deo, alia via aut ratione mundum reparare, utpote cum esset imperfectum opus, ac proinde minime decens Deum. Idem sentit Richard. de S. Victor., lib. de Incarnat., c. 8; favent verba Chrysost., homil. 10 in Joan.: *Cecidit, inquit, natura nostra eo modo ut restitui nullo pacto posset a quocumque, nisi ab illa omnipotentissima manu.* Neque enim aliter restitui poterat, nisi qui in principio eam effinxit, manum porrexisset. Et Vigil. lib. 5 contra Eutychet., circa finem, dicit: *Non aliter fieri potuit nisi talis mediator existeret, etc.* Unde Proclus Cizicenus, hom. de Christi nativit., quæ habetur in Concil. Ephes., tom. 6, c. 7: *Unica, inquit, haec restabat mali solutio,* Cyril., 5 Thesau., c. 7: *Quoniam imperfectum esse opus Dei non decuit, et non potuit aliter reparari, necessario Deus homo factus est.* Ambros. etiam, ad Hebr. 9, dicit: *Tantum fuit peccatum nostrum, ut salvari non possemus aliquando, nisi omnipotens filius Dei moreretur pro nobis.* Et Leo Papa, epist. 81: *Quæ inquit, reconciliatio esse poterat, qua humano generi propitiaretur Deus, nisi omnium causam mediator Dei hominumque susciperet?* Sed primum exponi possunt de necessitate immutabilitatis, seu ex suppositione divinæ ordinationis, quia supposita divina voluntate, non poteramus aliter salvati, neque Deus poterat non conferre nobis hoc beneficium. Ita expounit Anselmum Bonav. et Alens., et indicatur ab ipso, lib. 2, c. 5 et 17, ubi ait, in Deum non cadere alium necessitatismodum, et hunc modum non minuere rationem liberalitatis et gratiae; aliis tamen locis plus videtur intendere Anselm. Secundo ergo exponi potest de necessitate ad melius esse, ita ut id

dicatur necessarium quod est convenientissi-
mum, quodque omni ex parte damnum per
peccatum illatum compensat; hoc enim mo-
do, neque manet dedecus peccati sine decoro
justitiae, et penas sustinet homo qui offendit,
et satisfacit Deus, qui potest, ut dicit Glos.
ad Hebræ. 2, circa illa verba, *decebat eum,*
etc. Tertio, exponi possunt de necessitate ad
perfectum modum redempcionis, quam sta-
tim explicabimus.

5. *Fundamentum prædictæ necessitatis.* — Dico tertio: ad redimendum hominem ex perfecta justitia, necessaria simpliciter fuit hypostatica unio. Hæc conclusio est D. Thom. hic, et communis, in 3, dist. 20, et aliorum quos paulo ante citavimus, et in sequentibus etiam referemus; imo universalis est Sanctorum Patrum traditio. Hoc enim sensu dicit Leo Papa. serm. 14, et 10 de Nativ.: *Si non esset Deus, non afferret remedium;* et similia habet serm. 7 et 8 de Epiphan., et serm. 8 Quadragesim., et serm. 1 et 12 de Passion., et epist. 13, 81 et 95, quibus locis negat per hominem purum potuisse nos redimi. Quod non simpliciter et absolute intelligendum est, sed servato jure æquitatis et perfectæ justitiae, ut ex dictis patet in præcedenti conclusione. Et eodem modo loquitur Agap. Papa, in epist. ad Antig.: *Quæ reconciliatio, inquit, esse posset, qua humano generi propitiaretur Deus, si hominis causam mediator Dei et hominum non susciperet?* Ac si diceret, non nisi imperfecta; et eodem sensu dixit Anaclet. Pap., epistola secunda decret., Deum factum esse hominem, ut virtutis suæ potentia nos liberaret, scilicet, perfecto modo. Et similiter Athanas., lib. de Incarnat. Verbi, circa principium: *Cum enim, inquit, Patris sit Verbum, et supra omnes, merito etiam solus omnia recuperare potuit, et idoneus fuit, qui pro omnibus pateretur, ac apud Patrem intercederet.* Idem Athanasius, lib. de Humanitate Verb., ante medium, et sermon. de Cruce et passio-
Domini, ubi inter alia inquit: *Cum videret malitiam intolerabilem, neque mortale genus idoneum esse quod morti resisteret, neque pa-
nam suorum malorum persolveret; nam excessus malitiae transcendebat omne supplicium;* *vidensque simul Patris bonitatem, et quam ipse idoneus esset et potens, commotus fuit sua hu-
manitate, et misertus est nostræ imbecillitati.* Cyril. Alexan., lib. 1 de Fide ad Regin., c. Quod per Christi sanguinem redempti sumus, inquit: *Si ut vulgaris homo concipiatur, quo-
modo illius corpus vita omnium estimationem*

ac dignitatem exæquat? aut quomodo Deus haberi non debet, qui suo sanguine credentes in ipsum emundat? Et lib. 2 ad Reg., non longe a principio, exponens id ad Hebr. 2, *Decebat eum, etc.*, dicit, ideo Verbum carnem induisse quia superare mortem supra humanam erat facultatem. Ubi necesse est loquatur de omni facultate cuiuscumque personæ humanæ crea-
tæ, et de perfecto modo superandi mortem, et eodem modo sœpe colligit Christum esse Deum, ex eo quod potuit perfecte nos redi-
mere, ut lib. de Incarnatione Unigen., cap. 21, et lib. 2 Thesaur., cap. 11, et lib. 4 de Trinit., circa princ., ubi negat Christum po-
tuisse offerre condignum pretium pro nostra redempcione, nisi esset verus Deus. Et in Exeges. ad Valeria., quæ habetur Concil. Ephes., tom. 6, cap. 17, circa medium, ex-
ponens verba Isai. 53: *Cujus livore sanati su-
mus: Quo pacto, inquit, unus pro omnibus
mortuus justum pro omnibus pretium exsolcere
potuit, si per passionem illam puri cuiuspiam
hominis fuisse dicamus?* Similia habet Iren., lib. 3, c. 20 et 22; Justin., in Exposit. fidei; Cyril. Hierosol., cat. 13; Euseb., 4 demon-
strat., c. 10; Theodor., dialog. 2; et Damasc., lib. 3, cap. 15 et 19, dicit actionem Christi et passionem ideo fuisse salutiferam, quia divina erat: *Neque enim, inquit, convenire poterat actioni humanae, id est, puri hominis.* Basilius etiam super Psalm. 28 ad hoc accom-
modat verba illa: *Qui confidunt in virtute sua, et in multitudine divitiarum suarum glo-
riantur; frater non redimit, redimet homo?* Non, inquit, homo nudus, sed homo Deus Je-
sus Christus; quia nullus alius poterat condi-
gnum afferre pretium. Et Chrysostomus, ho-
mil. 20 in Joann.: *Cecidit natura nostra eo casu, ut restitui non possit, nisi ab illa poten-
tissima manu.* Et Ambrosius, lib. 4 in Lucam, circa princip.: *Quis tantus esset dux, qui pro-
dasset omnibus, nisi ille qui supra omnes es?* *Quis me supra mundum constitueret, nisi qui
major est mundo?* etc. Et Augustinus in Enchir., c. 108: *Neque per ipsum liberaremur media-
torem hominem Christum, nisi esset Deus.* Idem lib. 9 de Civit., cap. 17, et late serm. 8 de Verbis Apostol.; Cyprian., Sermone de Passione Domini; Hilar., lib. 9 de Trinit., multa ad propositum scribit. Et Fulgentius, de Incarnat. et gratia, cap. 4, et inter alia, inquit: *Nullatenus humana natura ad aufer-
endum peccatum mundi sufficiens, atque idonea fieret, nisi unione Verbi Dei; ad auferen-
dum scilicet perfecto modo.* Idem fere c. 7;